

Nationaal Park
Utrechtse Heuvelrug

Jaarverslag 2023

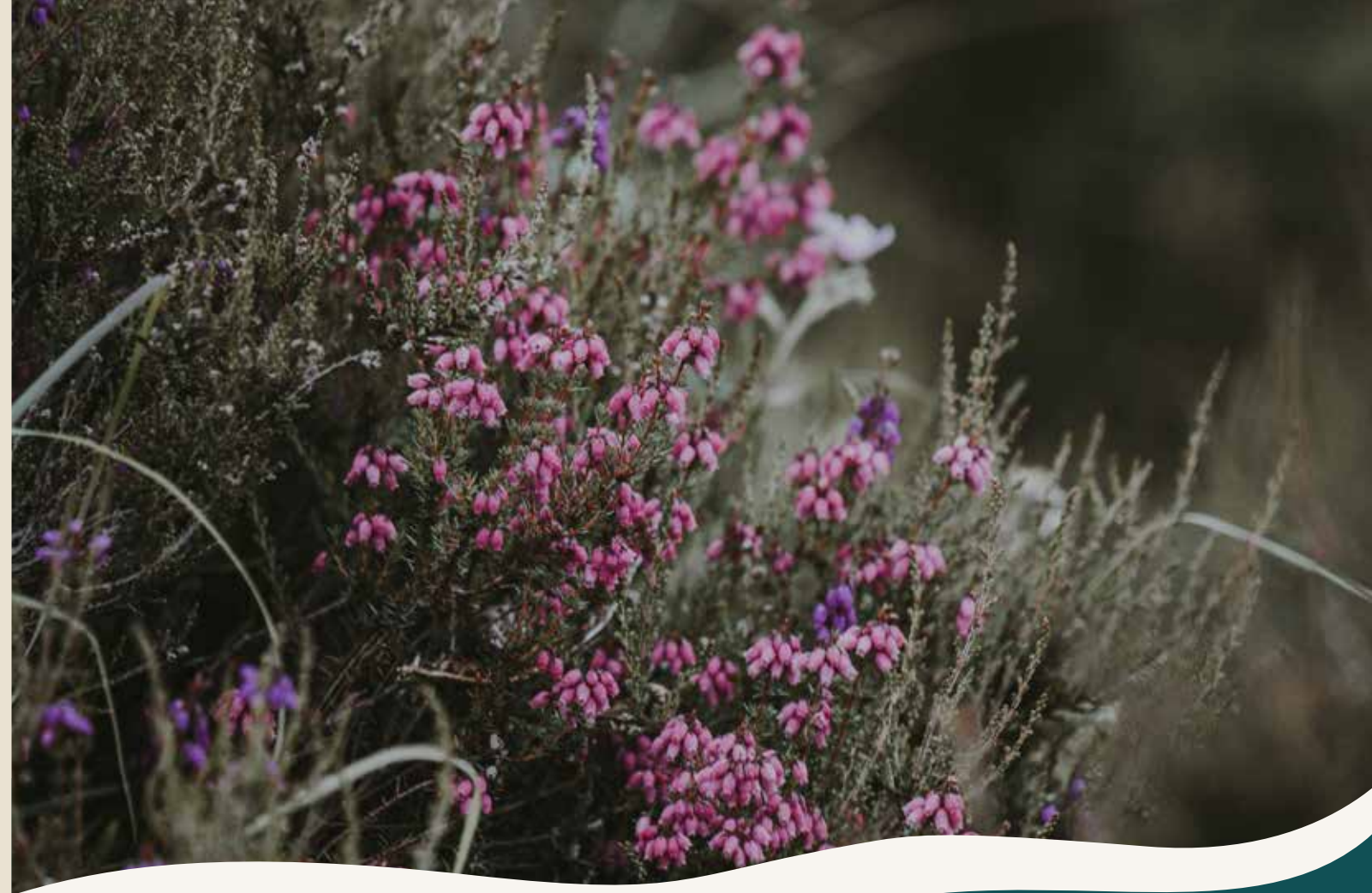
Voorwoord

Het buitengebied staat volop in de belangstelling, daar is iedereen het wel over eens. De mogelijke aanpak van alle vraagstukken vereist samenwerking en dialoog. Hoe gaan we om met wateroverlast en verdroging en hoe kunnen we duurzame mobiliteit op de Utrechtse Heuvelrug stimuleren? Belangrijke vraagstukken die alleen in goed overleg tot gewenste oplossingen kunnen leiden.

Steeds vaker spelen nationale parken een rol in het samenbrengen van partners bij het zoeken naar passende oplossingsrichtingen. Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH) is hier geen uitzondering op. Wij profileren ons graag als verbinder en daar past het goede gesprek bij. Dit gesprek voeren we met alle belanghebbenden binnen de grenzen van ons nationaal park, maar zeker ook met partijen die actief zijn in de flanken ervan. Dat doen we al 20 jaar – een jubileum dat we in 2023 vierden.

Uiteraard houdt het niet op bij praten alleen. Ons gedreven team draagt met het uitvoeren van mooie projecten, het leveren van goede onderzoeken en actief beheer bij aan onze kernwaarden natuur, landschap en erfgoed. Dit jaarverslag beschrijft een aantal van de hoogtepunten uit 2023. Ik wens u veel leesplezier.

Gijs de Kruif (directeur-bestuurder)

1.

Natuur, landschap en (cultureel) erfgoed beschermen, beheren en ontwikkelen

Blauwe agenda: samen voor voldoende en schoon water op de Utrechtse Heuvelrug

Lange periodes van hitte en droogte gevolgd door heftige regenbuien zorgen voor problemen in onze woonomgeving, de natuur, landbouw en de drinkwatervoorraad. Het samenwerkingsverband 'Blauwe Agenda' wil dit beperken door te zorgen voor een robuust en toekomstbestendig watersysteem.

Als onderdeel hiervan ondersteunen de waterschappen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Vallei en Veluwe en drinkwaterbedrijf Vitens NPUH met 70.000 euro per jaar voor activiteiten op het gebied van bewustwording, communicatie, monitoring en onderzoek tot en met 2027.

Mooi NL: meedenken met Rijksbeleid

Op voordragen van het NPUH deed het gebied Amersfoort West als pilotlocatie mee aan een ontwerpend onderzoek binnen het rijksprogramma Mooi NL. Dit inspirerende, ontwerpende onderzoek draagt bij aan het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit in overgangsgebieden tussen natuur en stad.

Samen met gemeente Amersfoort ondersteunde NPUH het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij het organiseren van de workshops en het betrekken van lokale stakeholders.

Zusterparken

Lokale parken in steden op en om de Utrechtse Heuvelrug kunnen zich als Zusterpark aansluiten bij het Nationaal Park. Doel is om samen één groot park te vormen en te werken aan meer draagvlak voor en groei van groen in het stedelijk gebied. In 2023 sloten twee nieuwe Zusterparken zich aan: de Riddertuin in Hoograven en het Máximapark in Utrecht. Het totaal komt daarmee op negen.

Heuvelrugtuinen

Dit jaar kwamen er 40 Heuvelrugtuinen bij, wat zorgde voor een totaal van 344 in 2023. Een Heuvelrugtuin bestaat voor minstens 60% uit groen, er wordt gifvrij getuind, biedt beschutting voor vogels en insecten en je vindt er planten die passen in de omgeving van de Utrechtse Heuvelrug. Zo leveren we samen met bewoners een positieve bijdrage aan het klimaat, de lokale biodiversiteit en voldoende drink- en grondwater in het gebied.

2.

Gebiedsidentiteit waarborgen, beschermen en uitdragen

HeuvelrugWijs: op ontdekkingsreis met de klas

Het educatieprogramma HeuvelrugWijs richt zich op basisschoolleerlingen uit groep 5 en 6. In 2023 kwamen er naast het Zeisterbos nog twee locaties voor deze onderwijsactiviteit bij: het Baarnse Bos en Landgoed De Paltz in Soest.

Leerlingen van 16 scholen ontdekten vanaf deze vertrekpunten wat de Utrechtse Heuvelrug zo bijzonder maakt aan de hand van verhalen, spellen en leuke doe-opdrachten. Alle typische kenmerken kwamen aan bod: het ontstaan van de stuwwal, het watersysteem en de landgoederen en bossen van vandaag de dag. De klassen worden begeleid door onze enthousiaste vrijwilligers: de HeuvelrugWijzers.

HeuvelrugWijs
Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

Natuur in het theater

Op initiatief van Theo Ruijs, die dit jaar werd benoemd tot onze beschermheer, organiseerden we in samenwerking met theater Figi (Zeist) een reeks van vijf theatercolleges. Hierbij geven experts hun visie op diverse onderwerpen, met als doel het delen van kennis en inzichten over dit unieke gebied:

- 'Verborgene verhalen op de Utrechtse Heuvelrug'
- 'Water(tekort) op de Utrechtse Heuvelrug'
- 'Wat betekent natuur voor jou?'
- 'Tussen stilte en strijd: de invloed van Defensie op de Utrechtse Heuvelrug'
- 'De bodem leeft! Over de basis van ons bestaan'

Bijzonder zijn de hosts: bij elk college is dat een de burgemeester van een gemeente binnen het Nationaal Park.

Beleefweek 2023

Elk jaar vindt in oktober de Beleefweek plaats. Verschillende ondernemers, terreinbeheerders, landgoedeigenaren, culturele instellingen en vrijwilligersorganisaties organiseren activiteiten zodat bezoekers het Nationaal Park kunnen beleven en bewonderen. In 2023 werd de Beleefweek geopend op Landgoed De Paltz in Soest. Het was een extra feestelijke editie, door het 20-jarig jubileum en de 5e Beleefweek op rij. Thema was dan ook 'Vier de herfst in Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug'.

Jongerenraad van start

In 2023 werd de jongerenraad van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug opgericht. Vier enthousiaste leden gingen van start. Het doel is om samen te werken aan de ontwikkeling van het gebied, met en voor toekomstige generaties.

3.

Gebiedsbrede samenwerking faciliteren

Veilige Routes & Paden

In 2023 heeft Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug de uitvoering van het pakket Routes & Paden volledig op zich genomen. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners en recreanten veilig gebruik kunnen maken van een aantal fiets- wandel en kanoroutes in 11 gemeenten: Amersfoort, De Bilt, Bunnik, Leusden, Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wijk bij Duurstede, Woudenberg en Zeist.

Eind vorig jaar is de boomveiligheid op de fietspaden geïnventariseerd en werden de werkzaamheden hieromheen opgestart. Deze zijn begin 2024 afgerond.

20-jarig jubileum

Wat een feest! Samen met partners, Hoeders van de Heuvelrug, medewerkers en andere relaties vierden we ons 20-jarig jubileum. Mirjam Sterk (provincie Utrecht) besprak de opgaven op en om de Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast deelde Johan Osinga (ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) zijn visie op Nationale Parken vanuit landelijk perspectief. Tot slot maakte futuroloog Jeanneke Scholtens ons deelgenoot in de wereld van het toekomstdenken om samen wegen voorwaarts te vinden.

4.

Duurzame natuurgerichte recreatie en mobiliteit

MONA: Europese steun voor duurzame mobiliteit

Sinds de coronapandemie zijn bezoekersaantallen in veel natuur- en recreatiegebieden enorm toegenomen. Door de vele bezoekers, die vaak per auto komen, is de natuur onder druk komen te staan en raakt de veiligheid in het geding. Met een Europese subsidie van 345.00 euro werken we de komende 4,5 jaar aan duurzame mobiliteit met deelprojecten om duurzame mobiliteit te stimuleren.

Dit project is onderdeel van een groter Europees samenwerkingsverband met partners uit Nederland, België, Duitsland en Frankrijk onder de naam MONA: 'MODal shift, routing and nudging solutions in NATure areas for sustainable tourism'. Doel is het realiseren van duurzame en natuurgerichte recreatie in natuurgebieden, waar zowel de natuur, de omgeving, bezoekers en de lokale economie van profiteren.

5.

Onderzoek en kennisdeling faciliteren

Onderzoeks- en onderwijshub: werken aan kennis

Samen met de Universiteit Utrecht hebben we de Onderzoeks- en Onderwijshub Utrechtse Heuvelrug opgezet. Wetenschappers en studenten werken samen met stakeholders in het gebied aan vraagstukken binnen onze onderzoeksagenda. Deze hebben we samen met onze partners opgesteld: vitale en klimaatadaptieve natuur, multi functionele flanken, duurzame natuurgerichte recreatie & mobiliteit, landschap van waarden en duurzaam samenwerken.'

Voor dit werk zijn in 2023 twee subsidieaanvragen gehonoreerd: SunSet (natuur in de stad) en GeLUK (stimuleren van duurzaamheidsprojecten tussen mkb en onderwijs).

Beeld: Dick Boetekees

UTRECHTSE HEUVELRUGMONITOR

EEN GIS APPLICATIE VOOR VISUALISATIE EN INFORMATIE

Ook Hogeschool Utrecht en Wageningen Universiteit zijn betrokken bij dit initiatief. Alle bevindingen en onderzoeksrapporten zijn publiek toegankelijk via de kennisbank van het Nationaal Park.

Heuvelrugmonitor: data verzamelen voor beter inzicht

In 2023 lanceerden we de eerste versie van de Heuvelrugmonitor. De monitor geeft een visueel overzicht van data op vier thema's: water, natuur, milieu en recreatie op en om de Utrechtse Heuvelrug. Zo is informatie over trends en ontwikkelingen op één centrale plek samengebracht en voor iedereen toegankelijk.

6.

Financiële duurzaamheid versterken

Oprichting NP Fonds

We lanceerden het NP (Nationaal Park) Fonds Utrechtse Heuvelrug. Hiermee ondersteunen we grote en kleine projecten die ten goede komen aan natuur, landschap en cultuurhistorisch erfgoed. In 2023 ontvingen zes projecten een financiële bijdrage uit het fonds, gericht op o.a. natuurinclusieve landbouw, het natuurlijker inrichten van de achtertuin en de aanleg van een voedselbos.

Nationaal Park Fonds
Utrechtse Heuvelrug
Geef om groen

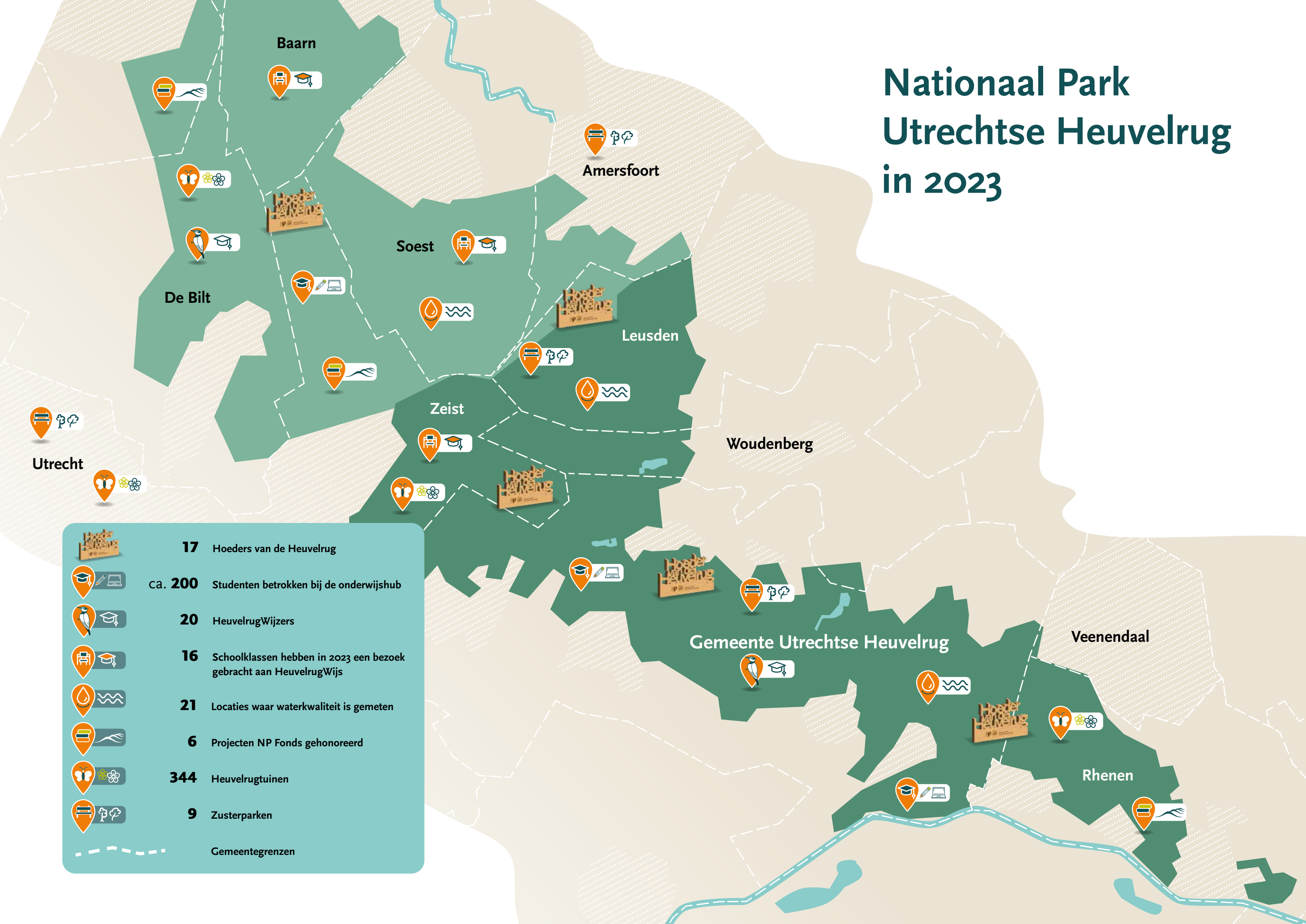

Hoeders van de Heuvelrug

'Hoeders van de Heuvelrug' is hét netwerk voor bedrijven en organisaties die de streek een warm hart toedragen. Dit jaar mochten we maar liefst 11 nieuwe Hoeders verwelkomen, die op deze manier bijdragen aan de bescherming van natuur en erfgoed in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Daarnaast waren we regelmatig te horen op de regionale Amersfoortse zender Golfbreker Radio. In de rubriek 'Hoeder van de Heuvelrug' van het programma Actueel deelden Hoeders hun verhaal. Ook gerelateerde onderwerpen, zoals de jongerenraad en Heuvelrugtuinen, kwamen aan bod.

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug in 2023

17 Hoeders van de Heuvelrug

ca. 200 Studenten betrokken bij de onderwijshub

20 HeuvelrugWijzers

16 Schoolklassen hebben in 2023 een bezoek gebracht aan HeuvelrugWijs

21 Locaties waar waterkwaliteit is gemeten

6 Projecten NP Fonds gehonoreerd

344 Heuvelrugtuinen

9 Zusterparken

 Gemeentegrenzen

Colofon:

Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

Landgoed Zonheuvel – Het Koetshuis

Amersfoortseweg 98 3941 EP Doorn

Tel: 0318 – 240035

npuh.nl

info@npuh.nl

Ontwerp en realisatie: De Hoop & Koning

Teksten en redactie: Shira Latuhihin

